

TOVERBERG

13

JAARGANG 4 / 2 ZOMER 2009

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING

VZW

Doornlaan 8, 8210 Zedelgem
0498/73.58.73
hetbeleefdegenot@scarlet.be
BTW BE 0893.747.805
Rek. 001-4851739-69

www.hetbeleefdegenot.be

Colofon

Redactie : Roland Ranson, Bart Mađou

Werkten ook mee: Els Durnez, Chris Rachel Spatz,
Staf de Wilde, Danny De Rae, Rika Desloovere

Kaft: Rika Van Dycke

Vormgeving: Bart Mađou

Foto's: Rika Van Dycke, Chris Rachel Spatz, Bart Mađou

Toverberg verschijnt 4x per jaar, bij het begin van elk jaargetijde en wordt elektronisch verspreid aan de belangstellenden.

Een abonnement op een gedrukte versie nemen kan door lid te worden van Het Beleefde Genot v.z.w.

Afzonderlijke nummers: 5 €

De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun bijdragen.

Kopiëren of citeren is toegelaten, mits bronvermelding.

ISSN 2030-1340

"Ieder mens die genoeg scheidt in het voltoeien van zijn taak is een kunstenaar; welke ook die taak is en hoe nederig ze ook is, hij brengt een kunstwerk tot stand. De toetssteen is het beleefde genot, het plezier, de perfectie: het overtuigend resultaat!"

Henry Van de Velde

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Dichter bij ons: Annemie De Vadder	4
Fragment op zich: Martha Nussbaum	11
Ici Paris: Victor Hugo (1)	12
Staf de Wilde: laudatio bij de cultuurprijs	14
Beleefd	17
Te beleven	20
Staf de Wilde: gedichten	21
Site seeing: de papieren man	26
Waarover men niet spreken kan...	28
Leesgroep	29
Mijn favoriete boek: Rika Desloovere	30

Woord vooraf

zwerfende tussen fonteinen van licht
en langs de stralende pleinen van 't water,
voer ik een blonde vrouw aan mijn zij,
die zorgeloos zingt langs het eeuwige water

(Uit H. Marsman, *Paradise regained*)

Beste lezer

U hebt het gemerkt, het prille lentelicht wordt almaar intenser en op deze langste dag, bij het verschijnen van het zomerzonnenummer van Toverberg, nummer 13 al, hopen we met de dichter op fonteinen van licht, ook, maar niet uitsluitend figuurlijk natuurlijk.

Ja, beste lezer, dat dit licht het onontbeerlijke hoofdelement is in de kunst van Annemie De Vadder leest u in het interview met deze Loppemse glaskunstenares.

Bart Madou stak bij de Amerikaanse filosofe Martha Nussbaum zijn licht op en leerde daar dat de grote doelstellingen van kunst en literatuur vooral neerkomen op inleving en uitbreiding van de betrokkenheid. Een uiterst lezenswaardig fragment, al zou het chiaroscuro, we willen even geleerd doen, beste lezer, het clair-obscur dus wel eens voor wat moeilijkheden kunnen zorgen. Even doorbijten, beste lezer, het resultaat loont echt de moeite.

Met Chris Spatz trekken we, zoals gewoonlijk, naar Parijs, de lichtstad par excellence! Dit keer ontmoeten we er voor het eerst Victor Hugo. Deze gigant uit de wereldliteratuur wordt hier vooral gezien vanuit het perspectief van zijn geliefde, Juliette Drouet. Was hij de zware jongen en zij het lichte meisje? Aan u, beste lezer, om er uw licht over te laten schijnen.

Beste lezer, mocht u de Laudatio voor Rika Van Dycke, laureate Cultuurprijs 2008, uitgesproken door Staf de Wilde gemist hebben, geen nood. U vindt ze op blz. 14. U zult merken dat hij op een sublieme manier het werk van de kunstenares niet alleen belicht maar zeer zeker ook verlicht!

Van hem kunt u ook nog 4 intimistische gedichten lezen, in het licht van ons literair salon op 20 september e.k. Deze toch wat miskende dichter, criticus, essayist en briefschrijver zal dan voor het voetlicht treden.

Hij zal bovendien de tentoonstelling van Rika Van Dycke op 3 juli om 19.00 u. inleiden in de stedelijke bibliotheek te Zedelgem.

Met het verslag over de uitstap naar Doornik, een van de (vele) lichtpunten tot nu toe, besluit de rubriek "Beleefd".

Ook een Cultuursalon staat ons nog te wachten. Op 6 september om 10.30 u. vertelt Sofie Crabbé ons meer over de Nederlandse fotograaf Ed van der Elsken die de hele wereld afreisde op zoek naar het perfecte licht.

Ook een bezoekje aan Watuku wat staat voor Wandelen tussen kunst, in het West-Vlaamse Gits is een aanrader; u zult er o.a. de installatie "Nakba: etnocide / memoricide" van Bart Madou en glaskunst van Annemie De Vadder kunnen bewonderen. Zelfs tussen licht en donker komen de kunstwerken zeker nog tot hun recht.

De site die we dit keer tegen het licht houden is De Papieren Man, een blog van Dirk Leyman. Voer voor onverzadigbare literaire carnivoren.

Tenslotte nog wat nieuwtjes van de leesgroep en het favoriete boek van Rika Desloovere. Ook zij zag dat er duisternis was (de aanslag op het WTC) maar dat het licht (het opgroeien van de hoofdpersoon) overwon in de roman *Extreem LUID en ongelooflijk DICHTBIJ* van Jonathan Safran Foer. En als uitsmijter een echte 'fiat lux' van Bart Madou over Wittgenstein, maar hierover zwijgen we liever, voorlopig toch.

Beste lezer, u merkt het, ook nu werd het licht niet onder de korenmaat gezet in deze Toverberg 13.

Wij wensen u een prachtige zomer vol boeken, lichtbakens naar fonteinen van licht en stralende pleinen van 't water.

Roland Ranson

Dichter bij ons: poëtische weef- en glaskunst van Annemie De Vadder

Op een stralende vrijdagmorgen in april werden we verwacht in het Weef- en Glasatelier De Vadder, Pierlapont 104, te Loppem.

We werden door een zeer enthousiaste gastvrouw begroet en rondgeleid en vertrouwd gemaakt met de diverse, complexe en niet te vermoeden aspecten van de glaskunst. Ook Hilaire, de heer des huizes, zorgde af en toe voor een verhelderende tussenkomst.

Voor ons scheen die voormiddag het licht in de duisternis.

Bent u oorspronkelijk van deze streek?

Ik ben geboren in Brugge en heb mijn hele jeugd in Sint-Andries gewoond. We wonen nu toch al 24 jaar hier in Loppem.

Welke opleiding hebt u doorlopen?

Ik heb een 3-jarige opleiding weven aan de Textielschool Henri Story in Gent gevolgd. 25 jaar geleden was dat een heel bekende school omwille van zijn uitstekende technische opleidingen. Na die opleiding heb ik me jarenlang gespecialiseerd in het weven van lederen wandobjecten waarin ook andere materialen verwerkt werden zoals kant, borduursels, zijde en lood. Op een bepaald moment wilde ik ook glas in die weefsels verwerken.

Oorspronkelijk vond ik glas een nogal akelige materie. Glas kon breken en wat moest je dan met al die splinters. Ook het gevaar voor kwetsuren was niet denkbeeldig.

Ik stond er dus in het begin, vreemd genoeg, tweeslachtig tegenover, aangetrokken en afgestoten tegelijkertijd.

Toch wilde ik die materie koste wat het kost in die wandtapijten verwerken. De enige oplossing was een glasopleiding volgen. Ik heb dan 6 jaar Academie gevolgd te Brugge, DKO (*Deeltijds Kunstonderwijs*) en koos voor de Academie omwille van de artistieke opleiding die daar gegeven werd.

Bij Syntra West ging ik langdurig warme glastechnieken studeren, uit die twee opleidingen zijn dan mijn eigentijdse glas-in-loodramen ontstaan. Het is pas gedurende die opleidingen zelf dat ik geconstateerd heb wat een mooie materie glas was en ik de mogelijkheden ontdekte om textiel op een andere manier te benaderen. Door die opleiding is mijn interesse, mijn fascinatie zelfs voor die specifieke materie ontstaan.

Ik hecht zeer veel belang aan de term "eigentijds". Ik maak geen traditioneel werk, mijn tijd is er te beperkt voor. Ik ben een vrouw van deze tijd en wil via een perfecte technische beheersing, soms ook van zeer oude glastechnieken, een eigen vormtaal ontwikkelen. Men kan het eigenlijk zo stellen dat ik wel oude technieken gebruik maar dan als basis voor een uitgepuurde nieuwe vormgeving.

Had u ook niet de indruk dat men met textielkunst niet zo ver kan geraken?

Textielkunst wordt inderdaad nogal stiefmoederlijk behandeld. Toch vind ik de benaming "Weef- en Glasatelier" belangrijk. Het weven is weliswaar voor een groot stuk achterwege gebleven doch in de textiel zijn mijn roots terug te vinden en ooit neem ik de lederweefsels weer op in samenhang met glasmaterie en dan is de cirkel weer rond ...

Welke soorten glas gebruikt u.

Ik werk met alle glassoorten zowel het machinale als het mondgeblazen glas. Ze hebben elk hun specifieke toepassingsterrein. Persoonlijk hou ik wel heel erg van het "mondgeblazen" antiek glas het is een prachtige materie. Met een blaaspijp wordt uit een hete kroes (gekleurd) glas genomen en geblazen tot een grote bel daarna wordt die doorgesneden en vloeit uit op een tafel. Zo ontstaan er unieke grote platen glas; uit die glasplaten worden stukken gesneden om glasramen te maken, samen te stellen. Mondgeblazen glas heeft een heel eigen speciale textuur: er zitten nog belletjes in, kraakjes, insluitsels. Ook de kleur kan soms verlopen. De plaat kan onderaan soms veel lichter van kleur zijn dan in het midden of bovenaan en daar is dan uiteraard heel veel mee te doen. Het is aan de glaskunstenaar om uit iedere glasplaat het unieke naar boven te halen en meerwaarde voor het glasraam te creëren.

Veelal vertrek ik ook van het gewone vensterglas dat met glasverven beschilderd of beschreven wordt. Na het brandschilderen in de glasoven heb ik dan mijn eigen glasplaat gemaakt.

Ik maak nu in de glasoven ook mijn eigen specifieke textielplaten (de textiel wordt tussen 2 glasplaten met glasverf ingesmolten) dat is het omgekeerde procedé van wat ik in het begin deed, namelijk glas verwerken in het textiele werk.

Wat voor soort is dat witte glas?

Dat is een hele speciale glassoort. Het is opaal glas. Het ziet er wittig uit, als het licht erdoor valt, kleurt het echter goud. Het wordt heel veel gebruikt om diepte, intensiteit en kracht aan het kunstwerk te geven.

Hoe gaat dat juist in zijn werk zo'n glaskunstwerk "vervaardigen"?

Wel, een methode bestaat erin dat eerst de glasplaten beschilderd en dan een eerste keer gebakken worden. Vervolgens worden de stukken opnieuw beschilderd en in de oven aan elkaar gesmolten (fusen) waarna ze een derde keer in de oven in vorm gesmolten worden (slumpen). Deze toepassing vind je o.a. terug in de grote glasschalen.

De glas-in-loodramen worden eerst uitgetekend, alles vertrekt vanuit een krachtige tekening. Alle vlakjes in de tekening staan voor een stukje glas. Als ik werk met mondgeblazen glas bestaat de kunst erin voor het glasraam de juiste stukken uit de glasplaten te halen en die dan samen te "puzzelen" en met elkaar te verbinden door middel van loden profielen die op hun beurt aan elkaar gesoldeerd worden. Uiteindelijk wordt dit geheel nog steviger gemaakt door middel van mastiek die onder de loodprofielen gedrukt wordt en na een tijd droogt.

Dat is allemaal heel erg arbeidsintensief. Een glaskunstwerk is daarom relatief prijzig, ook omdat je heel wat verlies hebt op het glas daarenboven mag je niet vergeten dat het mondgeblazen glas een heel zuiver ambachtelijk product is.

Wat een atelier!

(In het atelier, de "privékapel" van de kunstenaars praten we verder over de technische kant van de zaak. We komen op de eerste verdieping in een licht overgoten zaal met glazen dak, een weefgetouw dat een prominente plaats inneemt, tekentafels en dito materiaal, glas, lood, apparatuur allerhande en vooral licht, licht en nog eens licht. Je krijgt een panoramisch beeld van de omgeving als vanuit een uitkijktoren)

Zoals ik al zei, beschouw ik mijn atelier als persoonlijke werk en speelruimte voor mezelf.

Oorspronkelijk was het atelier in twee delen verdeeld; een deel voor Hilaire (mijn man) die er zijn orchideeën kon kweken en het andere gedeelte voor mij. Maar omdat het soms te warm werd door het zonlicht moest Hilaire noodgedwongen verhuizen naar een andere plaats in ons huis.

Hilaire: en toch heeft het atelier altijd al deel uit-

gemaakt van een strijd om territorium. Telkens als de muze in het land was dan moest blijkbaar alles wijken. Mijn territorium werd steeds kleiner tot ik op een bepaald ogenblik gepakt en gezakt aan de trap stond en de duimen moest leggen.

Annemie: en dat heeft hij mij nooit vergeven

(nvdr.: er wordt hartelijk en heel luid gelachen)

Maar toch, de omgeving waar een kunstenaar werkt is heel belangrijk. Elke kunstenaar moet in zijn atelier, te midden van zijn spullen, zijn ontwerpen, tekeningen, schetsen, probeersels ... kunnen vertoeven. Pas dan kan het kunstwerk of beter kunnen de ideeën rijpen en tot een kunstwerk uitgroeien. En daardoor worden de plannen van de partner al eens doorkruist.

En eigenlijk als het van mij zou af hangen gebruikte ik het ganse huis als atelier, dat zou pas heerlijk zijn, ik heb nooit ruimte genoeg...

Het licht zal wel een onontbeerlijke rol spelen?

Het licht is inderdaad onontbeerlijk. Of het nu natuurlijk licht of kunstlicht is, dat maakt niet altijd uit. Het licht biedt altijd een toegevoegde waarde. Zonder licht geen ziel in het glaswerk. Dat licht hoort eigenlijk altijd vanachter het glasraam te komen.

Hier bijvoorbeeld valt het licht door de schaal en de tekening in de schaal wordt dus geprojecteerd op het blad eronder. En daar speel ik dan verder op in, door aan die geprojecteerde aftekening verder te werken, erop te tekenen en zo een textielondergrond te suggereren. U merkt dus, de combinatie van glas en textiel (en soms nog wel eens omgekeerd) zijn voor mij van levensbelang, het is de kern van mijn kunst.

Een glas in loodraam is voor de bezitter en goede kijker eigenlijk een bron van onophoudelijk geluk, ieder uur van de dag is het licht anders waardoor ook het glasraam er constant 'anders' uit ziet.

Is uw werk typisch, is uw werk herkenbaar?

Door de jaren heen, door de vertrekpunten, het vele tekenen en de accenten die gelegd worden krijg je inderdaad een eigen manier van werken, ontwikkel je eigenlijk je eigen voormentaal waarmee je werkt.

Bv. zo'n insluitsel met moderne kant is heel typisch voor mijn werk en komt dikwijls op verschillende manieren terug. Mensen herkennen dit als werk van mij.

U werkt blijkbaar ook veel met lood.

De werken met de bladloden daaraan ben ik heel erg gehecht. Dat bladlood, dat zeer soepel en flexibel is, in een glaskunstwerk verwijst ondubbelzinnig naar de verbinding tussen textiel en glas. Er wordt op dat bladlood geschreven en getekend, het wordt bewerkt met oxides en verven en dan wordt het op het glas bevestigd voor de stevigheid. Het vormt dus als het ware een soort poëtische achtergrond aan het werk toe.

Die kunstwerken kunnen bovendien op een muur gehangen worden (niet zo vanzelfsprekend voor een glaskunstwerk). Licht is hier dus niet absoluut noodzakelijk. Met frontaal licht geven die werken wel, omdat er zich gaatjes in dat bladlood bevinden, een projectie, een soort achtergrond op de wand waarvoor ze hangen. Soms zijn er zelfs openingen of scheuren in die bladloden en daar maak ik dan graag gebruik van om die in het gehele kunstwerk te integreren. Zo krijgt het werk een toegevoegde waarde wat schoonheid en kracht betreft.

Ik wil niet hoog van de toren blazen, maar door als eerste die bladloden op die manier te gebruiken als essentieel onderdeel van het kunstwerk denk ik toch bijgedragen te hebben aan de originaliteit van mijn werk.

Bovendien kun je door gebruik te maken van een sokkel van het glaskunstwerk een bijna zelfstandige sculptuur maken.

Ook de glascollages met textiel, waar het glas met de kwetsende, pijnlijke kant naar voren op een textielachtergrond is aangebracht, maken indruk.

Ook tekst ontbreekt niet.

Tekst is voor mij heel belangrijk. Op die bladloden schrijf ik zelfs met een soldeerbout.

(Redactie: Aan de muur hangen drie bijzonder mooi gekalligrafeerde werken van de Brugs-Amerikaanse kunstenaar Brody Neuenschwander. Wat nog maar eens haar liefde voor tekst, voor het geschrevene duidelijk in de verf zet. Dit werk ligt Annemie De Vadder zeer nauw aan het hart. Mocht het ooit branden ten huize De Vadder dan krijgen die een absolute voorkeursbehandeling, niet alleen omwille van de vorm maar ook omwille van de emotionele band met het werk, zegt ze ferm.)

Hoe ontstaat bij u een kunstwerk?

Ik teken heel erg veel (overal en altijd eigenlijk) en ben constant op zoek naar de perfecte tekening als uitgangspunt voor een goed glas-in-loodraam. Werk moet ook kunnen groeien en daarom wordt er ook veel gekeken en uitgeteerd.

Voortdurend bezig zijn met je werk, vak, passie is zo belangrijk. Soms word je zelf verrast door wat er aan het ontstaan is. En dat gebeurt telkens opnieuw. *(Hilaire knikt instemmend)* Veel mensen beseffen blijkbaar niet dat het creëren van kunst voor het grootste gedeelte bestaat uit transpiratie en slechts voor een miniem, maar natuurlijk wel zeer belangrijk deeltje inspiratie. Jammer genoeg wordt er nog te veel gedacht dat een kunstwerk zomaar uit de lucht valt, maar het is nu net dat hele organische proces dat je als kunstenaar probeert te sturen door te experimenteren dat toch zo enorm boeiend is.

Is dat nu leefbaar, zo'n onderneming, zo'n glasatelier?

Ik heb het grote geluk dat ik meestal van opdracht naar opdracht kan toewerken. Met alles erop en eraan heb ik hier toch bijna een volle dagtaak. Het promoten van het atelier en het

organiseren van opendeurdagen (Buren bij Kunstenaars, Open ambachtendagen van het Ministerie van Arbeid) maken ook deel uit van het atelierwerk. Vooral die Open ambachtendagen vind ik heel belangrijk en boeiend. De mensen komen omwille van het ambacht, de technische kant van de zaak en zijn heel verrast als ze nog heel wat meer ontdekken terwijl Buren bij Kunstenaars eerder interessant is omwille van het kunstzinnige aspect.

's Zomers komen er heel wat groepen het atelier bezoeken (socio-culturele en kunstzinnige verenigingen). Ik ben daar selectief in geworden, ik wil alleen nog een geïnteresseerd publiek. 't Is niet mijn bedoeling de gaten op te vullen van "vrijtijdsverenigingen."

Dus zoals ik zei, een behoorlijke dagtaak.

Voor lezen, voor literatuur blijft er dus weinig tijd over hoewel ik iedere dag mijn krant probeer uit te krijgen, en bij blijf met vakliteratuur. Dit jaar las ik wel reeds De Vliegeraar (K. Hosseini) en ligt Godverdomse dagen op een godverdomse bol (D. Verhulst) op mijn leestorentje. Als ik een opdracht krijg specifiek rond literatuur, rond een speciale tekst, dan ga ik daar uiteraard dieper op in en wordt er wel rond gestudeerd.

Zo'n opdracht, hoe zit dat juist in elkaar, hoe begint u daaraan en wat is het uiteindelijke resultaat?

Ik maak eerst een flink aantal tekeningen in zwart-wit, uiteraard gebaseerd op de wensen van de opdrachtgever. Ik vind het grafische element in eerste instantie erg belangrijk.

De opdrachtgever maakt daaruit een keuze en dan wordt de tekening (tekeningen) in kleur gezet. Vervolgens wordt de tekening in glas uitgevoerd met een voor mij nog grote vrijheid. Die vrijheid van uitvoering is voor mij heel belangrijk en ik eis die vrijheid altijd min of meer op. Dan kan ik zelf nog bepaalde (moeilijke) keuzes maken waarvan ik vooraf soms al weet dat de opdrachtgever het er moeilijk mee zal hebben. Als dat werkelijk zo is dan probeer ik hem toch te overtuigen. Hij / zij mag het kunstwerk dan een jaar laten hangen en als hij /zij er dan nog altijd niet mee kan leven dan pas ik het aan zijn / haar wensen aan. Maar dat gebeurt uiterst zelden. Uiteindelijk blijken de mensen geboeid door mijn eigen keuzes en dat brengt voor een kunstenaar zeer veel voldoening mee.

Waar haalt u de inspiratie vandaan?

Overall! Het inspiratiezintuig is door de opleidingen en de ervaring zo aangescherpt dat je letterlijk overal inspiratie kunt opdoen. Alles (van een straatsteen tot een deurknop, tot een simpel wit vierkant) leent zich tot creatieve verwerking. Soms is het zo erg, is het in zo'n overvloedige mate aanwezig dat het hinderlijk wordt.

Is er een stroming in de kunst waar u dicht bij aanleunt, die u prefereert?

Ik ben een echte Cobraliefhebber. Maar dat hoeft daarom niet te betekenen dat men Cobraïnvloeden in mijn werk zal terugvinden. Je kunt wel iets aanvoelen in een werk, maar dat betekent niet dat je dat dan klakkeloos moet overnemen.

Ik ben ook een grote fan van de kunstenaars die het technisch aspect ver achter zich laten en overstijgen, Bram Bogaert, Guido Dobbelaere, Octaaf Landuyt, Alechinsky, Berlinde De Bruyckere en ook Brody Neuschwander die mij als mens zeer congruent lijkt met het werk dat hij maakt. Een eigenschap die ik, niet alleen in kun-

stenaars, belangrijk vind, echte authenticiteit.

U borrelt over van kunst. Zit het kunstenaarschap in de familie, is het erfelijk?

Absoluut niet, ik ben eigenlijk de witte raaf in de familie. Creativiteit is geen echt kenmerk in onze familie buiten misschien het feit, als wij het zeer ver gaan zoeken, dat mijn grootvader bakker was. Hij was dus heel veel met zijn handen bezig.

Het kunstenaarschap zat wel al heel vroeg in mij. Al van in de basisschool kon ik als het ware betoverd worden door bepaalde materialen, zoals bv. een gekleurd blaadje crêpepapier.

Hoe heeft zich dat dan verder ontwikkeld?

Mijn mama stond in het onderwijs en had daar oog voor. Al heel vroeg stuurde ze mij naar jeugdateliers waar creatief gewerkt werd. Vooral het kinder- en jeugdatelier in St.-Andries was daarvoor zeer bekend. En dan al heel vlug de Academie, de voorbereidende jaren om te beginnen. Dat was telkens 's avonds of de woensdagnamiddag. Ik herinner me zelfs nu nog de kunstzinnige eigenaardigheden van bepaalde leraars. De Academie vond ik zeer belangrijk omwille van de technieken die ik daar in eerste instantie geleerd heb. Thuis was ik daar dan ook voortdurend mee bezig.

Ik heb bovendien geluk gehad dat ik het VSO (Vernieuwd Secundair Onderwijs) heb meegemaakt. Zo kon ik in het middelbaar de richting Kunst-Moderne talen volgen. Dat bestaat nu niet meer.

Na het middelbaar vond ik dat ik van mijn hobby mijn werk niet mocht maken. Ik was 18 en wilde de wereld verbeteren. Het werd dan ook Maatschappelijk Werk.

En daarna ben ik dus in de weefschool Henri Story terechtgekomen

Wanneer bent u voor het eerst met uw werk naar buiten gekomen?

In de kunstambachtenruimte van de brouwerij Henri Maes op het Walplein in Brugge en wel degelijk met textiel. Het werk moest eerst goedgekeurd worden door de kunstcriticus Fernand Bonheure, dat is wel al 25 jaar geleden.

Het meeste werk van mij is in privébezit. 85% van mijn werk is ontstaan in opdracht. Dat er dus werk van mij in Thailand hangt is uiteraard daardoor te verklaren.

Al wat hier thuis hangt dient hoofdzakelijk om de mensen te tonen wat de mogelijkheden zijn van glaskunst: combinaties, kleuren, glassoorten enz.

Als er dan toch iemand werk uit die collectie koopt is dat mooi meegenomen en kan er weer vrij werk gemaakt worden.

Ik heb de ontwerpenwedstrijd voor de trofee voor de Cultuurprijs van de gemeente Zedelgem gewonnen en daar ben ik fier op. Ik mag elk jaar de trofee die bestemd is voor de laureaat van de Cultuurprijs leveren en dat 10 jaar lang, maar dat wist jij al hé, Rika?

Eigenlijk ben ik iemand die niet zozeer aan wedstrijden deelneemt. Ik zoek liever de veilige cocon van mijn atelier op. Al die nevenactiviteiten liggen mij niet zo. En voor een glaskunstenaar is het bovendien toch al niet zo evident om met je glasramen de boer op te gaan. Om van de aanwezigheid van het licht nog maar te zwijgen.

In de nabije omgeving kan je in de historische gerestaureerde boerderij rechtover Hoogveld 13 voorzetglasramen van mij bewonderen.

Ook in de Zeedijkweg 30 (voor en zijkant van de woning) en aan de Ieperweg 15 (Loppem) is er werk van mij te bezichtigen.

Wat prijzen betreft zie ik het eigenlijk zo: elke opdracht die ik krijg beschouw ik als een prijs. Voor de grote opdrachten lijkt dit evident maar ook kleinere opdrachten van mensen met een beperkter budget kunnen heel boeiend zijn en schenken mij veel voldoening.

Hebt u nog toekomstplannen?

Naast de gebruikelijke opendeurdagen neem ik deel aan "Wandelen tussen kunst" in Gits (4juli tot 16 augustus). Mijn werk wordt er tentoongesteld in een serre, dus licht zal er in overvloed zijn. Ik hoop er een boeiend project te realiseren.

Het is ook mijn bedoeling te investeren in een nieuwe professionele website en daaraan gekoppeld een behoorlijke folder te laten ontwerpen.

Maar eerst, ik zou het bijna vergeten, zijn er eind juni 2009 de Opentuidagen. Ik neem in het kader daarvan deel in de mooie cottagetuin van de familie De Coster aan de Ieperweg 15 in Loppem.

Er is mij ook al dikwijls gevraagd om een cursus glaskunst te geven, maar daar ben ik tot nu toe niet op ingegaan, tijdsgebrek weet je wel en om eerlijk te zijn ik deel mijn atelier eigenlijk niet graag..

Ik heb mij wel voorgenomen meer mee te doen met wedstrijden die geëvalueerd worden door mensen die er iets vanaf weten, door professionelen omwille van de feedback die er werkelijk toe doet hoewel hier ook alles bepaald wordt door het werk dat er op dat moment op het atelier is.

En verder zie ik wel wat de toekomst brengt.

Annemie De Vadder, wij danken u heel hartelijk voor dit interview.

Geen dank, het was mij een plezier,
Ik wens jullie en jullie lezers veel mooi licht toe.

Foto's: Rika Van Dycke

Interview: : Rika Van Dycke en Roland Ranson

Voor nog meer informatie kunt u terecht op <http://www.annemiedevadder.tk/>

Het mondgeblazen glaskunstwerk dat overhandigd wordt aan de laureaat van de cultuurprijs, is een ontwerp van Annemie De Vadder.

Ze omschrijft haar ontwerp als volgt: "De keper in glas verwijst naar een stukje geschiedenis van de schelpen op het schild van Zedelgem. De kleuren verwijzen eveneens naar deze van het schild. De seigneur van Zeedelghem zou namelijk een keper van goud en keel (=rood) gedragen hebben, beladen met drie schelpen van zilver".

"Horen, zien en schrijven"

"Kitsch is een vorm van schoonheid zonder waarheid. Niets heeft nog intrinsieke waarde en daarom kan ook niets blijven, want alleen het blijvende is waar - zie de meesterwerken."

(Rob Riemen, directeur Nexus instituut)

“Fragment op zich”

Uit “Oplevingen van het denken” van Martha Nussbaum

Geachte heer Malou,

U krijgt van ons kosteloos toestemming om maximaal 1 pagina uit één van de boeken van Nussbaum in uw ledenblad over te nemen. Nog even voor de duidelijkheid: het is niet toegestaan om de tekst op te nemen in de digitale versie van het ledenblad op uw website - we beschikken eenvoudigweg niet over die rechten.

Met vriendelijke groet,

Esther Mourits

contracts & rights manager
Ambo|Anthos uitgevers - Artemis & co

Herengracht 499
1017 BT Amsterdam
t + 31 (0) 20 5245411
f + 31 (0) 20 4200422

Ici Paris : VICTOR HUGO (1802 – 1885)

'benaderd via zijn eeuwige minnares'

Mon âme à ton cœur s'est donnée...

JULIETTE DROUET

Ze is jong. Ze is mooi. Ze is vooral verliefd op niemand minder dan Victor Hugo. Het is een koude winteravond wanneer hun blikken elkaar voor het eerst kruisen. Het is liefde op het eerste gezicht. Een half jaar daarvoor heeft Hugo haar opgemerkt tijdens een artiestenbal, maar tot een ontmoeting is het toen niet gekomen. We schrijven 2 januari 1833. In het theater Porte-Saint-Martin is er een eerste lezing van het stuk *Lucrece Borgia*. Dit gebeurt niet door de acteurs, zoals nu, maar door auteur Hugo. Juliette vertolkt de rol van prinses Negroni. Ze hoeft enkel eenmaal over de scène te lopen en haar tekst bedraagt twee zinnen: "Mijn god, wat vult een hart dan helemaal?" "U hebt de liefde steeds maar op de lippen." Het is alsof ze een voorspelling doet over haar eigen lot en haar verhouding met Victor Hugo, althans van haar kant gezien. Op dat moment is ze 26 en een van de mooiste vrouwen van Parijs. Haar talent is niet recht evenredig met haar 'beauté'. Na de première van *Marie Tudor* waarin ze de rol van Jane speelt, wordt ze vervangen. Maar het leven heeft een hoofdrol voor haar weggelegd in een liefde van meer dan een halve eeuw.

Hun ogen vangen elkaar, hun blikken houden elkaar vast. Hij zal het zich later met volgende woorden herinneren: 'Le jour où ton regard a rencontré mon regard, pour la première fois, un rayon est allé de ton cœur au mien, comme de l'aurore à une ruine.' Want op dat moment is zijn 31-jarig hart een ruïne. Zijn vrouw Adèle papt immers aan met één van zijn goede vrienden Sainte-Beuve. Juliette wil voor het voetlicht schitteren, maar haar inkomsten haalt ze op dat moment hoofdzakelijk ergens anders. Ze laat zich onderhouden door een Russische prins. Haar naam Juliette Gauvin heeft ze veranderd in Juliette Drouet, waarbij we vaak zien dat ze Droüet schrijft. In het theater is het kortweg Mlle. Drouet.

Adèle, Madame Hugo

In januari 2007 liep er een tentoonstelling in Maison de Victor Hugo, Place des Vosges / Parijs over Juliette onder de titel: Mon âme à ton cœur s'est donnée...

Bijna alleen op de wereld.

Ze is nog een baby wanneer ze wees wordt. Gelukkig is oom René Drouet daar waar ze tot haar tiende jaar kan verblijven. Daarna nemen de benedictinessen in Parijs Rue Lhomond 27 het van hem over. Die willen haar natuurlijk maar al te graag inlijven in hun orde, maar Juliette heeft wel wat anders in gedachten. Niets laat op dat moment vermoeden dat ze haar leven zal wijden aan een andere god. Eens uit het klooster ontmoet ze

James Pradier, een beeldhouwer, afkomstig uit Genève. Zijn atelier in de Rue de l'Abbaye is het trefpunt van de happy few van die tijd. Acteurs, schrijvers, gewezen minnaressen, politici, musici, ze komen er twee keer per week samen.

Juliette komt in dit milieu terecht en het bevalt haar. Ze wordt het model van Pradier en wordt zijn minnares. Ze poseert voor het beeld van de stad Straatsburg dat nu op de Place de la Concorde staat. In 1926 krijgen ze een dochter Claire. Zij is dan net twintig. Pradier ziet echter zijn vrije leventje bedreigd en stuurt erop aan dat Juliette haar

toneelcarrière verder uitbouwt. Hij heeft relaties in acteermiddens in Brussel. Een zekere madame Giraudier neemt haar in huis en laat haar doorgaan voor haar dochter. Haar eerste grotere rol vervult ze op de planken van de Koninklijke Schouwburg. Maar la belle Juliette ligt tussendoor even graag tussen de lakens met verschillende minnaars. Niets wijst erop dat er in deze vrouw een hondstrouwe minnares schuilt. Haar dochtertje is ondertussen uitbesteed aan het echtpaar Dupuis. Heimwee naar het kind doet haar verlangen groeien om terug naar Parijs te gaan. Maar Pradier is daar niet zo opgetogen over, te meer daar hij niet van zins is in hun onderhoud te voorzien. Hij raadt haar zelfs aan iemand te zoeken die dit zal doen. Ze kan onverwacht terugkeren in het gezelschap van Harel, de directeur van zowel het Théâtre de l'Odéon als dat van de la Porte Saint- Martin. Mlle Juliette staat op de affiche van beide theaters. De minnaars volgen elkaar op, waaronder de schrijver Alphonse Karr en prins Davidoff, een Rus. Deze laatste aarzelt niet om haar te omgeven met luxe. Hij richt een appartement voor Juliette in: Rue de l'Echiquier, 35 bis. Ze verlangt echter naar wat anders dan alleen maar lichamelijk genot.

http://!.wikipedia.org/wiki/Place_de_la_Concorde

Een liefde van een halve eeuw vangt aan.

Parijs, Place de Vosges

wil deze opdracht volbrengen. Goed gek, ik geef het toe. Vlakbij ligt het optrekje haar door de Russische prins aangeboden. Ook hier is het plafond van de slaapkamer hun hemel. De geliefden zien elkaar dagelijks. Het gebouw ligt in een rustige buurt en oogt momenteel minder mooi dan haar vorige verblijf. Madame Hugo is blijkbaar op de hoogte van de liaison van haar man, maar tilt er niet zwaar aan. Zij heeft immers de handen vol met haar minnaar. Het echtpaar Hugo woont op dat moment op de Place des Vosges (Vogezen) in een hoekhuis op de tweede verdieping. Op dat moment nog de Place Royale genoemd. Leuk detail is dat Hugo verwekt is op de hoogste top van de Vogezen.

De klokken luiden reeds voor een leven gewijd aan een diepe, oprechte liefde. Het komt tot een eerste kus met Victor in de kleedkamer van de hoofdactrice van Lucrèce Borgia. Levenslang zullen ze de nacht van 17 op 18 januari gedenken als het begin van HUN leven. Hun samensmelting gaat door in Boulevard Saint Denis 19. Het wordt de eerste halte op mijn pelgrimstocht langs huizen waar Juliette en haar Toto de liefde bedrijven. Het is een groot gebouw, welk appartement het was is niet meer te achterhalen. Ik volgde dit spoor al drie jaar geleden, nam dia's van elke plaats. Nu met mijn digitaal toestel ben ik verplicht de tocht opnieuw te maken. Het is bar koud en ik ben snipverkouden. Maar een innerlijk vuur drijft me, ik

Juju en Toto bedrinken zich aan hun liefde. Het opperste zinnelijk genot, zeer zeker, maar er is meer. Elke gedachte van haar is doorweven met die aan haar minnaar. Ze schrijven elkaar. Zij promoveert hem tot haar god. Stilaan verzamelt ze alles wat aan hem gelinkt is. Zij zal in haar leven meer dan 20.000 brieven en gribouillis (kattenbelletjes) aan hem sturen. Wat ze schrijven, geven ze persoonlijk aan elkaar af en lezen ze in beider aanwezigheid. Ze bewaart, classificeert en koestert hun beider schrijfsels.

Chris Rachel Spatz

Foto's: Chris Rachel Spatz, uitgezonderd waar anders vermeld

Laudatio Rika van Dycke, laureate Cultuurprijs 2008

Tweemaal had ik het genoegen een tentoonstelling van Rika van Dycke te mogen openen, in 1990 in Oostkamp en later in de parel van de polders, het lieflijke dorp van Lissewege. Daarnaast hebben afzonderlijke werken mij geïnspireerd tot het schrijven van een gedicht. Omdat haar levenspartner Roland verscheidene keren is opgetreden als corrector van mijn manuscripten ben ik herhaaldelijk te gast geweest in het gezin Ranson-Van Dycke, eerst in hun nogal duistere woning aan de rumoerige Torhoutse Steenweg in Sint-Andries en daarna tot ons aller opluchting in het zoveel lichtere huis in dit rustieke om niet te zeggen bucolische Zedelgem.

Ik beschouw mezelf als een bevoorrecht getuige, ik heb niet de pretentie mezelf te presenteren als een kloon van Jan Hoet, een orakel dat in een vloed van raadselachtige taal het raadsel van kunstwerken en van een kunstenaarscarrière eventjes zal ontmaskeren.

Bij de tentoonstelling in Oostkamp heb ik het volgende gedicht geschreven:

anima mea

*er was de eindeloze gang
doorheen rangen van gordijnen
deed een gestalte teken
wenkend of afwerend*

*je trok gaas en tule van lijnen
en draden, verscheurde voorhang
na voorhang, beurde neteldoek
uit een wonde van schemer,
rukte een schaduw de kleren af*

*toen stond je voor het laatste
weefsel: een donkere organza
op een bleke, weke huid
en je huiverde: je wist het al*

*een spiegel viel met een knal
en je liep op blote voeten verder
over glas, over een stoep*

*er waren schilfers van kwik
er was bloed; namen voor de roep
van een moeder, van een herder
ergens op een berg*

*je hoorde een stoet,
een weergalm door een gang
je zag een gestalte
die in haar schaduw verdween*

De titel van dit gedicht is een verwijzing naar de dieptepsychologie van Carl Gustav Jung, in het bijzonder zijn theorie over het collectief onderbewuste en de archetypes. Mijn eerste indruk was immers dat de werken van Rika voortkwamen uit een toestand tussen waken en dromen, uit een subliminaal bewustzijn. Later heeft Rika mij verteld dat zij inderdaad zeer associatief te werk gaat zonder vooropgezet plan: de ene lijn, de ene vorm doet de volgende ontstaan. De kunstenaar werkt in een toestand van verhoogde concentratie die dicht in de buurt komt van de trance van de sjamaan. Wat in die trance van verhoogde concentratie naar boven komt, zijn vrijwel nooit individueel herkenbare figuren, het gaat om schimmige wezens in houdingen en verhoudingen die representatief zijn voor alle mogelijke verhoudingen die de mens kan aannemen in dit leven, waardoor de figuratie een algemene geldigheid verkrijgt: het gaat niet om particuliere menselijke wezens maar om de mens in zijn algemeenheid.

Dit is het dubbelzinnige aan al de naakten in het werk van Rika: geen enkele ervan is herkenbaar gemaakt. Het zijn gestalten van de vrouw, van de vrouwelijke mens. Want het feit dat er vooral vrouwen te zien zijn, lijkt me eerder toeval: aan een academie komen nu eenmaal meer vrouwelijke modellen voor dan mannelijke. Wat ons moet bezig houden is de vraag wat al deze naakte vrouwen – in mijn ogen dus naakte menselijke wezens – aan het doen zijn: ze zitten in een kring, ze bevolken een wazig aangegeven atelier, ze staan voor zich uit te staren, meestal lijken ze te wachten op een teken om in beweging te mogen komen ofwel bewegen ze kriskras door elkaar en vaak lijken ze weg te vluchten, weg van de kijker alsof ze op de loop gaan voor een altijd toezien en altijd oordelend almachtig en alwetend oog. Dikwijls zijn er figuren in beeld die zijn verduisterd tot sjablonen alsof ze zijn versteend tot gestalten uit de paleontologie. Soms worden doorzichtige gestalten met het duistere, bijna zwarte geconfronteerd. Er gaat dan iets 'unheimisch', iets lugubers of onbehaaglijks uit van deze confrontatie: de angst is immanent aanwezig en contrasteert met de lieflijkheid van de lijnvoering.

Over zo'n angstaanjagend werk heb ik het gedicht 'Sanhedrin' geschreven:

Sanhedrin

*ze vergaderen hologisch
in de buik van een vulkaan*

*schaduwten tegen een wandtapijt
van vuur, gele vlammen die hun
gif neerslaan in je keel*

*vrees hun oordeel, eer hun zwijgen
het roerloze van hun staf: weldra
zal hij stampen en waar op aarde
zal je nog wonen, banneling*

*na de nevel van steengruis
en zwavel, de stalen pin
in je schedel: jij, vleermuis
op een staldeur, klappend
met één vleugel, wie*

is zo sierlijk als de verliezer?

*wie vreest hun oordeel, eert voorlopig
hun hologisch zwijgen zolang
ze zetelen, rechters verborgen
in de buik van een vulkaan?*

Misschien is het een te gewaagde interpretatie, maar ik zou haast durven te zeggen dat de mysterieuze taferelen van Rika kunnen gelezen worden als bladzijden uit een dromendagboek. De kunstenaar is dan niet zo maar de maker of de schepper: zij is de eerste toeschouwer, zij tekent en geeft vorm en kleurt in, en tegelijkertijd verwondert zij zich over wat zij tot stand brengt. Het kunstwerk overstijgt de bewuste controle en het intentionele, juist door die archetypische figuratie die uit het subliminale bewustzijn afkomstig is. Dit verleent de werken een universeel karakter: het dromendagboek van Rika is ook ons dromenboek, we kijken naar wat er ook in ons onderbewuste aanwezig is.

Van grote romanschrijvers wordt wel eens gezegd dat ze heel hun leven aan een en hetzelfde boek hebben geschreven. Bijvoorbeeld het oeuvre van L.P. Boon zit reeds vervat in zijn officieel debuut, 'De voorstad groeit': het miserabilisme, de uitbuiting van de kleine man door de parvenu's, het onvermogen van levenspartners om tot een harmonieus samenleven te komen en tot een bevredigende intimiteit – al deze motieven zijn reeds in Boons eerste roman aanwezig en ze keren in zijn beste werken terug in tal van variaties.

Zo geloof ik dat de thematiek van Rika van Dycke in al die jaren nauwelijks veranderd is. Ik herinner me uit de tijd dat zij in olieverf schilderde een zelfportret dat met zeer veel moeite als zelfportret te herkennen was. De versluiering is voor Rika een noodzaak, ze weigert schroomvallig confidenties te doen, ze kiest voor het mysterieuze. Wanneer er dan toch een autobiografisch element aanwezig is, dan wordt het zo gemaskeerd dat je niet verder komt dan een intuïtief aanvoelen. Deze keuze voor het mysterieuze geeft haar werk een uitgesproken poëtische kwaliteit. Paul Verlaine schrijft in zijn poëtisch manifest, 'L'art poétique': *'la poésie, c'est des beaux yeux derrière des voiles'*.

De meeste mannen hebben al genoeg poëzie aan twee onopgemaakte meisjes- of vrouwenogen, een dichter moet daar een dimensie aan toevoegen door er een sluier voor te hangen. In het diepste van zijn wezen is de dichter blijkbaar verwant aan de Taliban: zijn traanvocht doet het blauwe waas van een boerka ontstaan en misschien kan hij zichzelf van zijn hope-loze verliefdheden pas genezen door de geliefde een nekschot te geven, het nekschot van een leugenachtig gedicht. Deze bedenking betreft de dichters en niet de kunstenaar die we vandaag hulde brengen: de erotische laag in haar werk spreekt geen seksuele begeerte uit, eerder een heimwee zonder voorwerp, er wordt naar iets terug verlangd alleen is het niet te benoemen naar wat precies.

Vandaag spreekt de gemeente Zedelgem haar waardering uit voor de creativiteit van een van haar inwoners. In deze waardering zie ik een erkenning van het reeds gepresteerde en reeds bekroonde en een aanmoediging om door te gaan. Ook zonder deze aanmoediging zou Rika verder werken, het creëren is nu eenmaal *sa raison d'être*, haar way of life, het scheppen beantwoordt aan een existentiële behoefte, even natuurlijk en vanzelfsprekend als eten en drinken.

Niettemin, het kunstenaarschap – zeker een verstild kunstenaarschap als dat van Rika van Dycke – is vaak een zeer eenzame bedoening. Erkenning en aanmoediging kunnen deze eenzaamheid doorbreken, ze geven aan het werk een maatschappelijke functie, een geldigheid. Tot de eenzaamheid of zonderling wordt gezegd: je hoort erbij, je betekent iets voor ons.

Verstilling fascineert en roept vragen op, al kan de kunstenaar zelf zoals eerder gezegd daar niet altijd op antwoorden. Verstilling lijkt me een sympathieke eigenschap: deze kunstenaar maakt geen ophef, ze werkt in stilte door. Ze probeert nieuwe technieken uit, zeer omzichtig – naar mijn oordeel zou ze wat impulsiever mogen zijn en wat meer risico nemen, maar deze bedenking heeft wellicht te maken met mijn eerder anarchistisch temperament en is daarom zeer subjectief -. Rika houdt het liever bij de subtiliteit. Je ziet kleine variaties, kleine verschuivingen in vormen en kleurschakeringen. Na haar eerste periode van olieverfschilderijen heeft ze nog zelden gebruik gemaakt van primaire kleuren, ze verkiest duidelijk de nuance, wat alweer beantwoordt aan het poëtisch ideaal van Paul Verlaine:

*'Car nous voulons la Nuance encore,
Pas la couleur, rien que la nuance!
Oh! la nuance seule fiancée
Le rêve au rêve et la flûte au cor.'*

En een andere zin uit het manifest van Verlaine lijkt me zo toepasselijk dat ik hem eveneens citeer:

*'Rien de plus cher que la chanson grise
Oú l'Indécis au Précis se joint.'*

Deze verzen geven de indruk dat Verlaine met zijn profetisch oog de werken van Rika al heeft gezien, nog vóór haar grootouders waren geboren. Het heel precieze en het verzwegen of het weggelatene zijn in het bijzonder in haar grafiek simultaan aanwezig.

Er is dus maar één duidelijk breekpunt in haar carrière: de fase waarin zij de olieverf heeft verlaten voor de grafiek.

Deze keuze typeert haar: niet het uitbundige, opzichtig expressieve interesseert haar, maar de verstilling, de eerder introverte reflectie en mijmering. Een sfeer van dromerigheid, zoals eerder gezegd. Alleen moeten we bij deze vage term 'dromerigheid' wel bedenken dat het niet gaat om idyllische, zoetsappige dromen maar om visoenen die soms heel verontrustend kunnen zijn en alleszins raadselachtig.

Subtiliteit, verinnerlijking, verstilling: dit zijn de kernwoorden die de artistieke sfeer van Rika overheersen of typeren. Ik zou kunnen zeggen: daarom woont ze ook in Zedelgem en niet in New York. Maar dit zou een loze, lichtzinnige boutade zijn: in New York was ook een zekere Marc Rothko actief. De sfeer van Rothko is voor een deel ook in het werk van Rika aanwezig. Zij is evenwel te nuchter om zich zoals Rothko te buiten te gaan aan drankmisbruik en zelfkwelling.

Laten we hopen dat zij beide mag behouden: de suggestieve, poëtische sfeer en artistieke intensiteit aan de ene kant, en de zelfrelativerende nuchterheid aan de andere. Haar levensgezel Roland zal er wel voor zorgen dat zij niet ontspoot.

Staf de Wilde
de haan 5 feb. 09

"Beleefd"

Uitreiking Cultuurprijs 2008 Zedelgem aan Rika Van Dycke

Op 28 maart jl. was het zover: Rika Van Dycke mocht de jaarlijkse cultuurprijs van de gemeente Zedelgem in ontvangst nemen.

Tijdens een verzorgde plechtigheid ontving zij de prachtige trofee, een werk van Annemie De Vadder (zie interview in dit nummer). Staf de Wilde sprak een knappe laudatio uit waarbij hij een poëtisch ommetje niet schuwde. Misschien nog vermelden dat op dezelfde avond de prijs voor socio-culturele verdienste voor 2008 uitgereikt werd aan KWB Sint-Laurentius.

Proficiat Rika!

pARTcours 2009 Loppem

De kunstroute pARTcours begint stilaan een traditie te worden. Voor de 2de maal had dit artistiek evenement plaats tijdens de Week van de Amateurlunten. Dit jaar was Loppem aan de beurt.

Hierbij werden de mooiste locaties benut: het kasteel van Loppem, het park met de doolhof, het Hof Van Steelant, het Wit Huis, de kerk, het gemeentehuis, de pastorie en het atelier van kunstschilder De Wulf.

De opkomst was, mede dankzij het mooie weer en de bloemenmarkt, vrij groot.

Enkele kunstenaars van het Beleefde Genot stelden hun werk tentoon in het Gemeentehuis: Vera Cuvelier aquarellen, Carine Vankeirsbilck een triptiek, Rika Van Dycke zeefdrukken, zij demonstreerde tevens de totstandkoming van een zeefdruk. Verder waren er Herman De Leye met zijn typische 'visuele woordkunst', Alidor De Volder met olieverfschilderijen, Dolf Naessens met aquarellen en tekeningen en tenslotte Wilfried Van Moortel met twee abstracte doeken. Langsheen het pARTcours werden de bezoekers dan nog met de installatie Nakba: etnocide/memoricide van Bart Madou geconfronteerd.

Op maandagavond gaf Bart Madou tenslotte een geïllustreerde lezing over de Nakba.

Uitstap naar Doornik (17 mei 2009)

Deze keer geen extra omweg of verrassing met de trein, ware het niet dat een wakkere kaartjesknipper de verbindingstrein van Kortrijk naar Moeskroen enkele minuten had doen wachten op *Het Beleefde Genot*. Van service gesproken!

Vertrekpunt van onze wandeltocht is de Dienst voor Toerisme, naast de Grand Place en onder het oudste in België bewaarde Belfort. Hier maken we kennis met onze gids, Paul Dujardin, auteur van *'Tournai: enceintes-ponts-rues-édifices-établissements de charité'*. We doorlopen tweeduizend jaar geschiedenis van Doornik aan de hand van een multimediaspektakel: 'Le couloir du temps' brengt ons van de Romeinen tot vandaag, via Childerik, Clovis en Lodewijk XIV.

De lunch, waarbij vooral de 'magret de canard' bijval oogst, wordt gebruikt in 'l'Ecurie' - voorheen een paardenstal - en is beslist een aanrader!

Het Museum voor Schone Kunsten, ontsproten uit het creatief genie van Art Nouveauarchitect Victor Horta, werd in 1928 officieel geopend. Het gebouw werd speciaal ontworpen om er de kunstverzameling Henri Van Cutsem te tonen. In het overzicht van de schilderkunst van de XV^{de} eeuw tot heden, vinden we behalve enkele primitieven, onder wie Rogier van der Weyden / de la Pasture en Brueghel, ook meesters uit de XVII^{de} en XVIII^{de} eeuw, zoals Rubens, Jordaens en Watteau. De aanwezigheid van de impressionisten Manet, Monet, Seurat, Van Gogh en Ensor, geeft het museum een internationale allure. Vergeten we echter Rik Wouters en Guillaume Vogels niet in de galerij van de groten! Een aparte plaats werd toebedeeld aan XIX^{de} en XX^{ste} eeuwse Doornikse schilders en beeldhouwers, van wie Gallait met zijn 'La Peste de Tournai' en Grard ongetwijfeld de belangrijkste zijn.

Terugkerend naar de Grand Place langs de neoklassieke gevels van het stadhuis, bezoeken we het 'Musée de la Tapisserie'. Pronkstuk van het museum vormen ongetwijfeld de tapijten uit de XV^{de} en XVI^{de} eeuw. We zien er evenwel ook werken van hedendaagse kunstenaars, zoals deze van Diane Didier, uitgevoerd met respect voor de oude weefkunst maar met een modern accent. Prachtig !

De Onze-Lieve-Vrouwekathedraal is één van mooiste religieuze monumenten in het Westen. De Romaanse midden -en dwarsbeuk uit de XII^{de} eeuw en het Gotische koor uit de XIII^{de} eeuw staan helaas grotendeels in de steigers. Boven de kruisbeuk verrijzen 'cinq tours, quatre sans [cent] cloches'. Ook binnen de kathedraal gaat een groot gedeelte van het architecturale en van de bouwkunst verloren door metershoge stellingen. Afspraak alvast binnen enkele jaren, wanneer de renovatie voltooid is. Gelukkig is er de kerkschat - le Trésor - met schrijnen van Onze-Lieve-Vrouw en van Sint-

Eleutherius, Maaslands goudsmeedwerk uit de XIII^{de} eeuw, ivoren manuscripten en tapijtwerk uit Arras van het begin van de XV^{de} eeuw.

Onder de grote klok of 'Bancloque' in het Belfort, staan we terug op de Grand Place. Een driehoekig plein, mogelijk als gevolg van de samenloop van twee hoofdwegen. Het standbeeld van Christine de Lalaing, Princesse d'Espinoy, echtgenote van de gouverneur van Doornik, vertelt ons het verhaal van de rol die zij gespeeld heeft in de verdediging van de stad tegen de Spanjaarden in 1581. De hedendaagse renovatie van de markt heeft als eerste doelstelling om de architecturale en stedenbouwkundige kwaliteiten van het historisch en cultureel centrum van de stad te benadrukken. Tweede objectief is om er een ruimte te creëren voor het be-

leven van het sociaal-toeristische, en voor stadsanimatie. Het drinken van een 'Tournai' of andere verfrissing op één van de vele terrasjes, naast een oude paardenmolen en dito reuzenrad, was hiervan een heuse illustratie.

Voor de moedigsten onder ons, of moet ik zeggen minst *moe-zijnden*, is er nog een korte wandeling langs de Schelde, die de stad doormidden snijdt. Tussen de 'Pont des Trous', als middeleeuws militair overblijfsel van de tweede stadswal, en de 'Pont-à-Pont', als oudste brug, is het heerlijk toeven langs de 'Quais Notre-Dame' en de 'Marché au Poisson'.

Gedurende de namiddag gaf onze gids de etymologische verklaring van plaats- en straatnamen: place du Parc, nu place Reine Astrid, place Paul-Emile Janson, place de l'Evêché voor het bisschoppelijk paleis, rue de Paris, rue des Chapeliers, rue Piquet en ruelle d'Ennetière, waar ons restaurant l'Ecurie d'Ennetière zich bevond.

Kortom, een geslaagde uitstap op cultureel, etymologisch en culinair vlak, waarbij zowel de NMBS als de weergoden ons gunstig gezind waren!

Danny De Rae

Literair Salon: Jo Berten

Bibliotheek Zedelgem, zondag 14 juni 2009 om 11 uur

In den beginne was het Woord, en het heeft een goed uur onder ons gewoond in de persoon van Jo Berten. Met zijn sprankelend taalgebruik wist hij de vele aanwezigen te boeien. Geen pleidooi voor het gebruik van het dialect, wel voor het behoud ervan. De standaardtaal is een bloem, waarvan het dialect de wortels zijn. Vele woorden komen trouwens uit de volkstaal. Een irritatie ook bij al die vreemde namen die bij nieuwe handelszaken opdoemen: the Body shop, Art Framing, Paintfactory, Oil & Vinegar, terwijl er ook prachtige vondsten mogelijk zijn in de eigen taal. Wat denkt u van de Beweegreden voor een kinesistenpraktijk of de Hoofdzaak voor een kapsalon? Jo Berten had het ook over die heerlijke vergissing van God toen hij de hoogmoedige Babelbouwers strafte door hun spraak te verwarren. Zo heeft de wederzijdse taalbevruchting voor heel wat nieuwe woorden gezorgd, intussen probleemloos als eigen taal erkend: schermutseling, karaf, mus, pyjama, pomp... allemaal stammen die woorden uit andere talen, maar ook Nederlandse woorden vonden hun weg naar andere talen: apartheid, fauteuil (vouwstoel), boulevard (bolwerk), mannequin (manneke), brandy (brandewijn), deck (dek) enz.

Ook even stilgestaan bij woorden die teruggaan naar de oorsprong (Latijn, Grieks) zoals bij de Romaanse talen tegenover talen die dat niet doen (Germaanse talen). Schijnheilig versus hypocrite, woordenboek versus dictionnaire. Voor etymologie was er te weinig tijd, toch kregen we nog mee dat controleren van contre rouler komt, ontstaan uit een oud gebruik om facturen aan elkaar te kleven en op te rollen. (bma)

“Te beleven”

Tentoonstelling Rika Van Dycke – bibliotheek Zedelgem

4 juli t.e.m. 31 juli – tijdens openingsuren van de Bibliotheek

Rika Van Dycke woont en werkt in Zedelgem.

Zij verwierf de jongste jaren bekendheid tot ver buiten de grenzen van de gemeente.

In 2008 werd een van haar zeefdrukken geselecteerd voor de Canvascollectie en tentoongesteld in BOZAR in Brussel. Datzelfde jaar behaalde zij de tweede prijs in de wedstrijd Boschvogel met Verve, georganiseerd door de Boschvogelkring en het gemeentebestuur. Het bekroonde werk werd door de kunstenares afgestaan voor de organisatie Kom Op Tegen Kanker en voor een aanzienlijk bedrag geveild.

Als kers op de taart mocht zij de Cultuurprijs Zedelgem 2008 in ontvangst nemen.

Zij legt zich vooral toe op zeefdruk omwille van het feit dat ze met deze techniek een ongekend breed terrein aan mogelijkheden kan exploreren. Bovendien is zij van mening dat de complexe gelaagdheid haar werk verdiept en zowel inhoudelijk als vormelijk verrijkt.

Cultuursalon – “Sweet Life - sweet and sour, sweet and bitter”

Zondag 6 september – Gemeentehuis Loppem – Dorp 1, Loppem

Ed van der Elsken (1925-1990) was en is een geliefd Nederlands straatfotograaf en filmkunstenaar. De man heeft ontelbaar veel tentoonstellingen, films en vooral fotoboeken gemaakt. Hieruit blijkt een zeer diepe interesse voor individuen, eigenaardige mensen, bizarre buitenbeentjes. Meestal werkte hij niet vanuit commercieel oogpunt, maar impulsief, eigenzinnig en in opdracht van zichzelf. Nieuwsgierig zwierf hij door straten en maakte eerlijke portretten die het bijzondere willen tonen en het onzichtbare visueel willen maken.

Zijn eerste fotoboek ‘Een Liefdesgeschiedenis in Saint-Germain-des-Prés’ gaf hem internationale roem en hielp hem grotendeels om opdrachten en geld te verkrijgen om een wereldreis per schip te financieren. Deze tocht ondernam Ed van der Elsken van 22 augustus 1959 tot 19 september 1960 met zijn toenmalige vrouw, Gerda van der Veen. Samen doorkruisten ze West-Afrika, Azië (Manilla, de Filippijnen, Hong Kong, Japan), Noord-Amerika (Los Angeles, San Francisco, Las Vegas, New York) en Midden-Amerika (Mexico, Guatemala).

Echtpaar (Call en Ruby) voor hun museum Mojave Desert, Arizona (1961)

Het cultuursalon ‘**Sweet Life, sweet and sour, sweet and bitter**’ wenst dieper in te gaan op het productie- en publicatieproces van het fotoboek Sweet Life, dat naar aanleiding van deze wereldreis in 1966 werd gepubliceerd. Ed van der Elsken werkte anderhalf jaar aan de productie. Het resultaat werd een positieve en hartverwarmende fotoreportage met een volstrekt andere invalshoek dan zijn eerste fotoboek. Welke keuzes heeft Ed van der Elsken gemaakt uit zijn 15.000 negatieven van de wereldreis? Hoe benaderde hij de wereld? Waarvoor was hij gefascineerd? Hoe verhoudt de tekst van het boek zich tot het beeldmateriaal? Hoe kwam de vormgeving tot stand? Waarom was het zo moeilijk om het boek te publiceren? etc. Er wordt stilgestaan bij het diepdrukprocedé dat een heel dramatische dimensie aan het boek gaf. Ed van der Elsken beschouwt zijn boek Sweet Life als één van zijn belangrijkste boeken, zijn weduwe Anneke Hilhorst en heel wat fotohistorici en -critici beschouwen het boek als zijn meesterwerk, maar wat maakt het boek nu zo bijzonder?

Op 6 september wil Sofie Crabbé je aan de hand van uitgebreid fotomateriaal meenemen in de momentopnamen van Ed van der Elsken: een fotografisch realist, een gevoelig menskenner, een ervaren levensgenieter, maar vooral een groot en geëngageerd kunstenaar.

Literair salon – Staf de Wilde – Gemeentehuis Loppem

Op **20 september**, de laatste dag van de zomer, is er **om 11 uur** ons derde literair salon. Zoals gewoonlijk vindt het salon plaats in de bovenzaal van het Gemeentehuis van Loppem. Dichter, criticus en essayist Staf de Wilde is onze gast. Voor de lezers van Toverberg zeker geen onbekende, ze mochten al eerder genieten van zijn bijdragen en zijn poëzie. Ook aan dit nummer heeft hij meegewerkt. Je kunt zijn laudatio bij het uitreiken van de cultuurprijs 2008 aan Rika Van Dycke nog eens nalezen.

Wie is Staf de Wilde? Nou je hoeft maar even naar hem te googelen om te ontdekken welk een boeiend iemand hij is.

Heel indrukwekkend is zijn 'blog aan mijn been' (<http://staf-de-wilde.skynetblogs.be/>)

Het aantal stukjes die hij daarin gepleegd heeft is ontelbaar, en dat is letterlijk te nemen want met al je gescroll in het archief op de blogsite kan je het aantal links simpelweg niet volgen, maar geen nood, het aanbod is dermate ruim en gediversifieerd en inhoudelijk in al zijn beknoptheid beslist lezenswaard. Je vindt er poëzie, eigen commentaren, zijn 'reflecties in een gouden oog'....

Vaak een eigenzinnige en erudiete kijk op ons maatschappelijk bestel. Je bekijkt het maar. Hoe zijn lezing er op 20 september gaat uitzien blijft een beetje een verrassing, met zijn laatst verschenen bundel "Van toen en thuis", over zijn geboortedorp Hamme, als vertrekpunt zal hij ons ongetwijfeld meenemen in zijn wereld van zachte én harde poëzie. We kunnen ons verwachten aan een aantal spitse bespiegelingen over onze condition humaine. Beslist een aanrader!

4 gedichten van Staf de Wilde

vergeet-mij-niet

luister, de nachtegaal
hoog in de esdoorn: waarom
loop je door met die zanger
boven je hoofd, zo virtuoos
zijn jodel en jubel, en jij

versomberd en boos door gruwel
houdt even stil, je laat
je zalven en zuiveren
door die stem in de esdoorn

de bermen bloeien, scheerlink
en fluitenkruid, het nederig
wit van de dovenetel, en bijna
duwt je neus tegen een bij
op de meidoorn, het zoet gemijmer
in de zoom van het bos

de paden voeren je weg van
de wereld en zijn zonden
je hoort de trilling in de keel
van een vogel, wat je zocht
heb je gevonden: een ode aan
zon en aarde, een lied dat jubelt
en jodelt, een simpel ogenblauw
dat lispelt: vergeet-me-niet

© seniorennet

alle Menschen werden Nachbarn

is het niet wat veel gevraagd:
'*Alle Menschen werden Brüder*'
wat gebeurde met de eerste broers
na hun offergave: een schedel
ingeslagen, en geen regel vermeldt
waarom de ene werd geweigerd

de smaad van vader heeft ons
uiteen gejaagd en geen moeder
kon ons binden met heimwee
naar een schoot, de haven die
de bestemming is van elke boot

laat de hoop bescheiden blijven:
'*alle mensen worden buren*'
de achterdeur staat open, de koffie
warm gehouden op een kachelbuis
- een buurman helpt de hagen
snoeien, een buurvrouw heeft
nog melk in huis wanneer
een boodschap werd vergeten

we praten over kleinigheden
alsof de wereld erom draait
we draaien in een vergeefse
maskerade om de dreigende
aanwezigheden: de zachte
wanhoop en de grote dood

buren zijn we in een straatje
waar de kinderen spelen
en soms een kind wordt
aangereden, waar een stoet
voorbij komt met fanfare
en majorettes half ontbloot

broederschap behoort toch
tot de zeldzaamheden: tafels
waaraan men zwijgen kan,
het bloed dat suist van tederheden
al blijven de omhelzingen uit

schrijf het op de hoogste muren
om de stenen te doorboren,
vóór het heimwee jou verlaat:
alle mensen worden buren
de goden zullen het verhoren
want ze wonen in dezelfde straat

ga dan voor het duister valt

waar ben je heen als je
nergens meer bent: jouw
lichaam een uitgewoond huis

wordt een betekenis bewaard
wanneer alle tekens zijn uitgewist
alsof je schedel een leegte is,
een linnen kaft waaruit het boek
werd losgerukt, de letters die
ergens op een stapel verbranden

in elke spiegel zie je een vreemd
gezicht, je vreest de hand
die jou wil strelen: elk gebaar
verloor zijn verband met
gevoel en bedoeling

ontbonden ben je, zonder
verbinding, buitengesloten
uit de tuin van kennis
en bekenden waar je samen
was, al zat je er vaak alleen
te luisteren naar stemmen van ooit

sluit nu de deur vóór het duister
valt, vóór de nevel die nader sluipt
de dichtheid heeft van stenen:
vandaag nog vang je een lichtstraal
op, de laatste vóór je lichaam
jou voorgoed heeft verlaten,
een reiziger die weigert te groeten

en waar ben je dan heen
als je in je lichaam nergens
meer bent, een blinde die
zich stoot aan tafel en stoelen,
een verdwaalde in eigen huis?

groeischeuten

het derde voorjaar, de berken
schoten dapper omhoog, soms
vrees je ervoor: wanneer
een baldadige wind aan de
twijgen rukt alsof hij
een langharig kind meesleurt
over een vloer – je vreest

voor de tengere stammen
die heen en weer zwiepen
alsof ze smeken om vergeving

maar in hun derde voorjaar
barsten de berken uit hun groeipijn
los: nog te frêle voor een vogel,
al te dicht voor het ongenadig licht

een last wordt thans luchtig: wie een boom
heeft geplant mag in vrede heengaan,
voorjaar na voorjaar verbreedt zich
de schaduw – ooit schuilt er een meisje
met Omar Khayyám op haar schoot, ooit
drinkt men thee onder het loof
dat fezelt en fluistert als water
dat ontspringt tussen wortels en steen

in vrede mag je heen, voortgaan nu
de berken in hun derde voorjaar
de vensters verbergen van een
uitgewoond huis, nu een zwerver
kan verpozen in hun lommer
en toch reeds één merel schommelt
al juichend in hun kruin

Andere activiteiten

WaTuKu – wandelen tussen kunst doorheen de Gitse dorpskern

De Vlaamse Kultuurvereniging Gits organiseert voor de vierde maal de openluchttentoonstelling **WaTuKu (Wandelen Tussen Kunst)**.

Van vrijdag 3 juli tot en met zondag 16 augustus 2009.

Op een vijftigtal locaties zullen zestig kunstenaars honderddertig kunstwerken plaatsen. Als we de deelnemerslijst bekijken, dan kunnen we terecht fier zijn. Er zitten grote namen bij en bovendien is de kwaliteit van de werken bijzonder hoog. De deelnemers zijn allemaal West-Vlaamse kunstenaars, wat bewijst dat er bijzonder veel talent in onze provincie aanwezig is! Graag vermelden we opnieuw de deelname van de Gitsenaar Ivan Chys. Al voor de vierde maal mogen we hem met een uniek werk verwelkomen. Verder kunnen we rekenen op de medewerking van de lagere scholen. Ze maakten allen een werk onder het thema 'goesting'. Dat woord werd enkele jaren terug verkozen tot mooiste Vlaamse woord. Van deze bewegwijzerde kunstwandeling wordt er een heel verzorgde catalogus opgesteld. U vindt er uitgebreide uitleg en foto's in van kunstenaars en tentoongestelde werken. Door de verzorgde lay-out is dit een blijvend document met boeiende informatie. Deze tentoonstelling is gratis en permanent toegankelijk op een bewegwijzerde wandeling van ongeveer 3 km. Op de route kunnen we opnieuw gebruik maken van een aantal mooie locaties, zoals de

tuin van Ter Linde, de tuin van de vroegere pastorie, de speelplaats van beide scholen en de voortuin van het klooster. In het bijzonder zijn we echter blij met de samenwerking met de 'bed and breakfast 't Buytenhuys'. In de serre bij 't Buytenhuys staan tal van werken op een veilige plaats tentoongesteld, zo onder meer **glaskunst van Annemie De Vadder**. Langs de muur van het klooster en de pastorie zal **de installatie Nakba: etnocide/memoricide van Bart Madou** opgesteld staan. Dat WaTuKu ook een blijvend karakter heeft wordt bewezen door verschillende beelden van kunstenaars uit vroegere edities die nu in onze gemeente staan. Zoals Eddy Walrave in het 'Ter Linde', Jean-Pierre Belaen die de fontein in Gits maakte, Willy Slabbinck op het kerkhof en Luc Verbeke aan het sociaal huis in Hooglede.

Op vrijdag 3 juli is er een nocturne. We starten om 19 uur aan de Hembyze. Van daar doen we de route langs alle werken. Halfweg de route wordt een receptie aangeboden in het Buytenhuys. We eindigen de inwandeling aan het jeugdhuis De Vlinder. Daar wordt de avond afgerond met een leuk jazzie optreden van 'Combo'. Vanzelfsprekend is iedereen uitgenodigd op deze inwandeling. Alle informatie over WaTuKu is beschikbaar op een infobord aan de sporthal "Ogierlande" van waaruit de wandeling ook start.

De Vlaamse Kultuurvereniging Gits wil graag haar initiatief kenbaar maken buiten de Gitse gemeente en poogt op deze manier zoveel mogelijk mensen te bereiken, zowel de echte kunstliefhebber als de gewone wandelaar.

"Horen, zien en schrijven"

"Als we ouder worden, verliezen we heel wat fouten. We hebben ze dan niet meer nodig."

(Paul Claudel)

Site seeing: DE PAPIEREN MAN

<http://papierenman.blogspot.com>

BLOG ZOEKEN | BLOG MARKEREN | Volgende blog | Blog maken | Aanmelden

DE PAPIEREN MAN

LITERAIRE BERICHTGEVING À LA CARTE • DOOR DIRK LEYMAN

DONDERDAG 28 MEI 2009

Ex-soldaat gearresteerd voor moord op Chileense dichter-zanger Victor Jara

In Chili is een voormalige soldaat gearresteerd voor de moord op de linkse dichter, theaterdirecteur, activist en zanger Victor Jara (1932-1973), zo meldt TV5. Jara werd op 12 september 1973, een dag na de militaire staatsgreep, opgepakt en samen met duizenden anderen vastgezet in het stadion van Santiago. Als bekend medestander van Salvador Allende werd hij zwaar en langdurig gemarteld. Zijn

lichaam werd op 15 september gevonden, doorboord met meer dan veertig kogels, ribben gebroken, de handen verbrijzeld.

Afgelopen dinsdag werd in de zaak Jose Adolfo Paredes Marquez (54) opgepakt als de "uitvoerder" van de moord. De man beweert dat hij onschuldig is. "Je moet gaan zoeken bij het hoge commando, ik was nog maar een jongen." De zaak werd in juni 2008 heropend nadat nieuw bewijsmateriaal was opgedoken. Weduwe Joan Jara liet in een reactie weten dat ze moeilijk kon geloven dat een achttienjarige jongen de enige schuldige kan zijn.

OVER MIJ

DE PAPIEREN MAN
ANTWERPEN, BELGIUM

DE PAPIEREN
MAN (c) is een
vlugschrift van Dirk

Leyman, bezitter van het boeken-DNA - DE PAPIEREN MAN biedt sinds september 2006 vrijwel dagelijks literaire berichtgeving, met ook aandacht voor uithoeken en rafelranden van de Nederlandse en internationale letteren. Met oog voor bibliofilie en boekenvak én een zwak voor polemieken en prijsbeesten. Met vaste medewerking van Hans Cottyn (hc) - Illustratie (c) Quint Buchholz - Contact: dirk.leyman@skynet.be. Anonieme reacties worden niet geplaatst.

MIJN VOLLEDIGE PROFIEL WEERGEVEN

LINKS

[De Morgen cultuur](#)

Beste, literair zeer geïnteresseerde, lezer

U weet natuurlijk wel, u die zich dagelijks, zonder maar één nanoseconde te moeten nadenken als een volleerd *surfonaut* doorheen de cyberspace beweegt, wat een blog is.

U weet dus, beste *webonaut*, dat blog de afkorting is van weblog en dat is, weet u, een logboek op het wereldwijde web. Een logboek waarin u alles kwijt kan wat u wil.

Wat is alles, hoor ik u daar, intelligente lezer, vragen?

Wel, dat zijn eigen ervaringen, commentaar, tips, informatie, artikels. M.a.w. in een blog doet u eigenlijk wat u zelf wenst.

Dus zou u kunnen denken, dé plaats bij uitstek voor literair geobsedeerden. En u hebt natuurlijk gelijk. Alleen zouden we het woord geobsedeerden hier willen ontdoen van zijn nogal negatieve connotatie en willen verheffen tot een eretitel.

Zo'n volleerd en literair geobsedeerde blogonaut is Dirk Leyman, "bezitter van het boeken DNA." Van hem verschijnt al van september 2006 de blog DE PAPIEREN MAN (<http://papierenman.blogspot.com>) op het net. Hij voorziet de medegeobsedeerden dagelijks van literaire berichtgeving "met aandacht voor de uithoeken en rafelranden van de Nederlandse en internationale letteren." Bibliofilie en het boekenvak in het algemeen worden niet uit het oog verloren en polemieken en "prijsbeesten" krijgen een vooraanstaande plaats.

Mocht u het niet kunnen laten, beste lezer, op alles wat door hem gepubliceerd wordt te reageren, dan kunt u dat via dirk.leyman@skynet.be. Dan vermeldt u uiteraard wel uw naam of uw reactie verdwijnt en lost voorgoed op in cyberspace.

Om zelf te ontdekken:

Van op de homepage vertrekken er een aantal links naar *De Morgen Cultuur* (toen ik het probeerde kwam de mededeling "Sorry deze pagina kan niet gevonden worden". Ik werd wel doorgestuurd naar de homepagina van www.demorgen.be. (Dus niet zo'n best begin!)

NRC- Handelsblad Boeken: fantastische site met allerhande literair nieuws + fictie & non-fictie, top 5 (natuurlijk met de onvermijdelijke Stieg Larsson), zelfs een artikel "Consternatie rond biografie Mitterand", vooral dan over de auteur van die biografie, ene Vincent Gounod, in Vlaanderen beter bekend (berucht?) als Koen Dillen, Europarlementariër voor het Vlaams Belang. (Uiteraard wel weer een storm in een glas water, wat dacht u!)

DWB (Dietsche Warande en Belfort) een van onze toonaangevende literaire tijdschriften. Ook dit is een onuitputtelijke bron, met in de rechtermarge Nieuws van de Papieren Man van 19 januari 2009 tot 17 maart 2009. (Ik bezocht de site op 12 april 2009)

Boekendingen: site met alle mogelijke nieuws over boeken en dingen, bv. "Nog iets te doen in het paasweekend...?"

En ja hoor daar stond, Damme Boekendorp (B): 1ste Paasdag, zondag 12 april – op het marktplein voor het stadhuis, de maandelijkse boekenmarkt.

Of als alternatief: "Boek in Beeld" – Vijf kunstenaars met het boek in de hoofdrol – expositie Bredevoort – april – juni 2009 (*Prachtig boekenstadje in de even prachtige Achterhoek, wel zo'n 300 km hiervandaan. – rra*)

De Contrabas (Poëzieweblog): om helemaal zelf te ontdekken

VFL: met alle mogelijke nieuws en info over die Vlaamse openbare instelling.

Voorts zijn alle artikels in omgekeerde chronologische volgorde gerangschikt; dat is pure bloglogica (blogica?).

Onderaan elk artikel heeft u de kans om op "labels" te klikken.

Dit laat u toe, beste lezer, niet alleen chronologisch te werk te gaan, maar ook thematisch. Onder bv. het artikel "*Dichteres Fritzi Harmsen van Beek (81) overleden*" kunt u klikken op "**Nederlandse Literatuur**". Dan krijgt u, weer chronologisch onder elkaar, een hele boel artikels die op de een of andere manier met Nederlandse literatuur te maken hebben.

Of u klikt op, ja nog altijd bij hetzelfde artikel, "**obituaries**". Dan volgt een hele reeks artikeltjes over uitsluitend recent overleden auteurs.

Of u klikt op "**poëzie**". Dan wordt u overstelpt met een reeks berichten over uitsluitend dichters, dus van Fritzi Harmsen van Beek over Nachoem Wijnberg en Hester Knibbe tot "Zoon van Sylvia Plath en Ted Hughes pleegt zelfmoord".

Nog andere labels zijn: **literaire evenementen, bibliofilie, Franse literatuur, literaire tijdschriften, periodiek, wereldliteratuur, literaire prijzen, Amerikaanse literatuur** en ga zo maar door.

Ook van belang zijn uiteraard de woorden / begrippen / namen in het blauw. Een klik erop en u weet er onmiddellijk meer over. Of u wordt gelanceerd naar de krant waar u het volledige artikel vindt.

Een onuitputtelijk **archief** gaat van april 2009 (bij het verschijnen van Toverberg van juni 2009) tot september 2006.

Beste lezer, ik wens u een extra lang leven toe om al dat interessants i.v.m. literatuur in het algemeen tot u te nemen en via al die extra links prettig verloren te lopen en plezierig te verstrikken in dit wereldwijde net des overvloeds.

Roland Ranson

Waarover men niet spreken kan...

... ach ja daarover moet men zwijgen.

Wellicht Ludwig Wittgensteins meest gekende (vol)zin, en één van zijn meest enigmatische, al staat er nog altijd wat er staat, en vrij stevig dan nog: Tractatus logico-philosophicus (de titel is niet van Wittgenstein, maar van zijn collega G.E. Moore) "7: Wovon man nicht sprechen kann, darüber muß man schweigen.", Wenen 1918.

Over deze zin, waarover er misschien beter gezwezen wordt, werd al veel gediscussieerd, veel geschreven, zinnige zaken, onzinnige, waanzinnige en ondefinieerbare dingen waarvan ik niet zou weten of ze iets zinnigs voorstellen of niet. Maar over deze zin is er ook veel gezwezen, misschien het meest zinnige wat een mens ermee kan doen. En toch, is het wel zo dat je over alles moet zwijgen, met name over datgene waarover men niet spreken kan? Wordt zwijgen dan niet vaak een verzwijgen? Het lijkt mij een voortdurend conflictgebied, het post-Auschwitzsyndroom zou ik zo zeggen, want poëzie of kunst na Auschwitz, zo weten we, is onmogelijk. Maar ook na de Nakba, na de Goelag, na de killing fields, Rwanda, Oost-Congo, Darfour... (om ons tot een deel van de tweede helft van de XXe eeuw te beperken) is esthetiek – want ethiek – onmogelijk. Ik ben het volkomen eens met die fameuze uitspraak van Adorno, onmogelijk of barbaars – ethisch gesproken zijn dat synoniemen – want erover spreken kan niet en toch, juist hier mag men er niet over zwijgen. Alleen, zowel het minste als het meeste wat men zegt over datgene waarover men na Auschwitz niet kan spreken, is niet toereikbaar en zal dat blijven (dus maar beter zwijgen?). Of een filosofisch dilemma waaruit zowaar een moreel dilemma dreigt te groeien. Moeten spreken en niet kunnen omdat het gewoon niet kan... een vreselijk gevoel. Er dan maar een gedicht over schrijven (dus toch poëzie na Auschwitz!)? Wel ik heb het (ooit) gedaan, een goede dertig jaar geleden: over de Rode Khmer en hun schrikbewind. Het was een kort gedicht – misschien geen grote epiek meer na Auschwitz, maar dan toch het (anti-)giftige van iets haiku-achtigs.

De titel was Naamloos, omwille van het totale verlies van de werkelijkheid, de 'Entwertung aller Werte' om Nietzsche enigszins te parafaseren. Ik schrijf het even neer.

Naamloos

*Eén naam kan ik niet meer horen,
niet meer zeggen,
zal nooit meer te zingen zijn:
Kampuchea.*

Omdat ik hierover niet kon spreken, restte mij enkel het zwijgen. Toch moest ik spreken om het niet te verzwijgen. In een ietwat gelijkaardige (spirituele) situatie moet Wittgenstein zich bevonden hebben toen hij zijn fameuze eindzin van de Tractatus schreef, want met opzet schreef ik hierboven: Wenen, 1918 (wat ook na het Voorwoord van Wittgenstein zo door hem genoteerd staat). Alleen klopt dat niet, want deze zin – toch een mystieke ommezwaai in het denken van Wittgenstein – kwam er al in 1916.

Nu, omdat de geschiedschrijving doorgaans de geschiedschrijving van de overwinnaars is, werd er nooit veel aandacht besteed aan wat er in dat jaar 1916 gebeurde aan het oostfront. Van juni tot september woedde daar in alle hevigheid het Brusilov-offensief: twee keizerrijken tegen elkaar die van geen wijken wilden weten, Rusland tegen het Duitse Keizerrijk met Oostenrijk-Hongarije. Een voorafspiegeling van Stalingrad (Vasili Grossman, Jonathan Littell... nog vers in mijn geheugen)? Of was het nog erger? Hoe dan ook; midden het strijdgewoel bevond zich ook de 24ste infanteriedivisie van het 7de Oostenrijkse Leger. Op 4 juni bestond deze divisie uit 16.000 manschappen, waaronder Wittgenstein, acht dagen later schoten er nog 3.500 over, waaronder nog altijd Wittgenstein. Hij heeft het overleefd, maar hoe! Wittgenstein was een ander mens geworden. Laten we stellen dat met dit offensief zijn (mystieke) zwijgen voorgoed begonnen is. We hebben nog een aantal brieven van hem aan Ludwig von Ficker, prominent lid van de Brenner-Kreis, zielsverwant van Karl Kraus en beschermeling van Georg Trakl (om de man even te situeren). In één ervan schrijft Wittgenstein: "Was viele heute schwefeln, habe ich in meinem Buch festgelegt, in dem ich darüber schweige" of

"Wat velen tegenwoordig zwetsen (schwefeln betekent ook zwavelen – Weinfässer schwefeln –, maar dat bedoelde Wittgenstein niet), heb ik in mijn boek – de Tractatus dus – vastgelegd door erover te zwijgen". Waarmee althans iets heel belangrijks gezegd is.

In een bijzonder interessant artikel* gaat de Amerikaanse cultuurfilosoof Allan Janik nog verder als hij beweert dat "de daad van het zwijgen het ons mogelijk maakt de morele (en esthetische) aspecten van de wereld te doorgronden die onduidelijk zijn als we erover praten of op wat voor manier dan ook proberen ons in de wereld te doen gelden. Kort gezegd: zwijgen toont ons iets wat we graag zouden willen zeggen, maar dat we niet werkelijk kunnen zeggen."

Een belangrijk woordje hierin is 'toont': zwijgen toont ons iets wat we graag zouden willen zeggen. Onder 4.1212 schrijft Wittgenstein trouwens zelf: "Was gezeigt werden *kann*, *kann* nicht gesagt werden". In de vertaling van W.F. Hermans: „Wat getoond worden *kan*, *kan* niet worden gezegd." Kann, tweemaal gecursiveerd door Wittgenstein zelf. Het is de waarachtige overtuiging van Wittgenstein dat zwijgen een wijze van tonen is, en bij uitbreiding dat ieder mens als individu ja, maar eerder als eenzaam, de wereld onder eigen ogen moet zien, bekijken dus. En zwijgen, want de grenzen van de taal zijn hiermee bereikt. Of nog, zoals Janik aangeeft, Wittgensteins zwijgen is het geweten van de moderne filosofie.

Cordelia. (*Aside*) What shall Cordelia do? Love and be silent.

(William Shakespeare, King Lear)

(bma)

De leesgroep las: Jonathan Coe, De regen voor hij valt

(Bibliotheek Zedelgem 11 mei 2009)

Spilfiguur in 'De regen voor hij valt' is de bejaarde Rosamond. Net voor haar dood heeft ze op enkele cassettebandjes tekst en uitleg gegeven bij twintig foto's - tot beeld gestolde mijlpalen in haar leven. Haar nicht en executeur-testamentair Gill krijgt de opdracht de tapes bij

Rosa's blinde nichtje Imogen af te leveren, maar als die van de aardbodem verdwenen lijkt, dompelt Gill zich zelf onder in het tumultueuze verleden van haar tante. Daarmee wordt ze getuige van een 'langzame onthulling van hun onvermoede, verborgen familiegeschiedenis'.

De regen voor hij valt is niet het soort boek dat je verwacht van Jonathan Coe. Zijn romans werden vooral getypeerd door humor, ironie en politieke kwinkslagen. *De regen voor hij valt* bevat heel andere elementen. Coe schrijft op een zodanige manier over drie generaties vrouwen dat sommige lezers ervan overtuigd waren dat het boek door een vrouw geschreven was. Zowel het onderwerp en de personages, als de sfeer van het verhaal doen denken aan een 'vrouwenboek'

De sfeer van het boek is melancholisch en ook zo dramatisch dat je het moeilijk weg kan leggen. De beschrijving van de twintig foto's waaraan een heel leven wordt opgehangen is een vondst. We zien de foto's niet, maar ervaren ze zoals ze beschreven worden

voor de blinde Imogen. De beschrijvingen zijn secuur en scheppen een beeld van een halve eeuw Engelse geschiedenis.

'The Rain Before It Falls' is een regel uit een liedje van de Brit Michael Gibbs, maar voor de eigenlijke hoofdpersoon van de roman, de 73-jarige Rosamund, is het in de eerste plaats een herinnering aan de gelukkigste tijd van haar leven: de drie weken die ze met haar geliefde en het kindje van een vriendin doorbracht op een vakantieadres in de Auvergne. Het is uit de mond van de kleine Thea dat ze de frase 'de regen voor hij valt' hoort, en ook de uitleg erbij ('Je kan toch ook best blij worden van iets dat niet echt bestaat?').

Geïnteresseerd in de leesgroep? Laat het weten aan Els: els.durnez@zedelgem.be. (edu)

* Allan Janik, Wittgenstein, ethiek en het zwijgen van de muzen, in : Europees humanisme in fragmenten, Nexus Instituut 2008, Tilburg

Mijn favoriete boek

Mijn bij-blijfboek

“Wat is één van de heerlijkste momenten van iemand die graag leest?

Dat is de ontdekking van een boek dat een regelrechte opwinding, een snelle polsslag veroorzaakt en waarvan je jaren na datum de leeservaring kunt oproepen.”

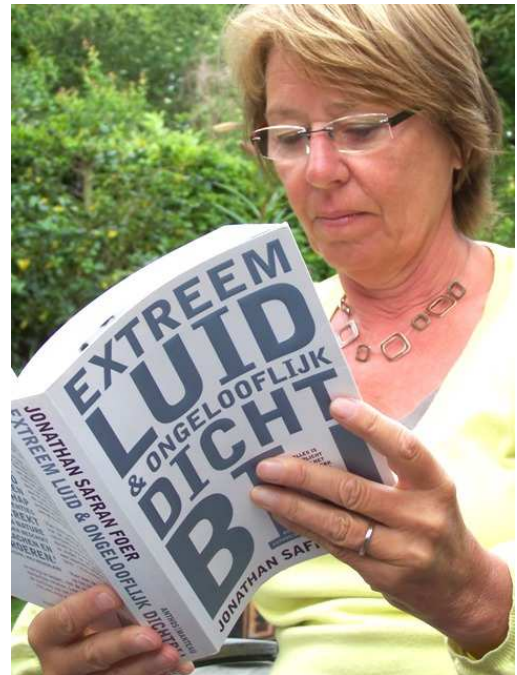
Ik wil het hebben over het verhaal dat me het beste bijbleef, het langst rondspookte in mijn hoofd, dat later plots weer associaties oproep.

Een verhaal om te zoenen omdat je zo “content” bent een auteur ontdekt te hebben die verwant is, of juist de dingen in een totaal ander kader plaatst.

Een story die je wakker houdt, niet seffens loslaat, waarover je geneigd bent te vertellen.

Een verhaal geschreven in een heel jonge taal met een vinnige zinsbouw die jonge mensen graag gebruiken.

Wel, dat boek dat me een tijd geleden het meest bekoorde is: “Extreem LUID en ongelooflijk DICHTBIJ” van Jonathan Safran Foer

Ik heb het boek wat laat na “nine eleven”, de aanslag op het WTC in New York, ontdekt. Dit was juist goed. De heisa verbleekte stilaan. Ik kon al kijken van op een afstand.

Na enkele pagina’s dacht ik, ik moet opnieuw beginnen, ik lees te vlug, te gehaast.

Maar ‘t was “verdikke” juist andersom. Ik kon het tempo van het boek niet bijhouden. Het is geschreven in een prachtige, nerveuze taal!

Het verhaal samenvatten ga ik niet doen. Hier volgt wel een opsomming.

- Oscar, een jongetje van negen jaar dat veertien wil zijn heeft zijn vader verloren bij de aanslagen op het WTC in New York.
- Koortsachtig is hij op zoek naar het slot van een geheimzinnige sleutel. Dat slot is eigenlijk een zoektocht naar de geschiedenis van zijn vader.
- Die tocht gaat zelfs door de geschiedenis en verschillende verhalenlijnen lopen door elkaar.
- De schrijver schept een prachtige nerveuze sfeer.
- Oscar gaat door het leven als een wervelwind. Hij is pas negen maar hij is al uitvinder, sieradenontwerper, archeoloog van het Central park... Hij probeert zich overeind te houden en wanhopig het verlies van zijn vader en de hele catastrofe te vatten.
- Je vraagt je af, hoe eindigt dit verhaal? Het eindigt niet! Oscar moet verder, hij moet groot worden...
- Door dit verhaal legt Jonathan Foer de schoonheid van menselijke relaties bloot.

Ik kijk vol ongeduld uit naar een verhaal dat mij evenzeer zal ontroeren.

Rika Desloovere

“Horen, zien en schrijven”

“Wij komen nooit op gedachten, zij komen tot ons.”

(Martin Heidegger)

In de volgende Toverberg:

- **Caty Van Gorp**
- **Roland Barthes**
- **Dante Gabriel Rossetti**

De volgende Toverberg verschijnt bij het begin van de herfst van 2009

Vzw **Het Beleefde Genot** stelt zich tot doel het culturele en literaire leven te stimuleren door het organiseren van evenementen zoals lezingen, uitstappen, literaire salons, filmvertoningen, tentoonstellingen, wedstrijden enz.

Wij wensen zoveel mogelijk mensen te laten genieten van culturele uitingen van hoog niveau en die niet onmiddellijk voorhanden zijn op lokaal gebied.

Daarnaast willen wij impulsen geven om het literaire beleven te bevorderen.

-- ✂ -----

Wens je op de hoogte te worden gehouden van onze activiteiten en wens je Toverberg elektronisch(*) te ontvangen?

Stuur dan een e-mail met je gegevens naar hetbeleefdegenot@scarlet.be of vul hieronder je gegevens in en stuur dit strookje op naar **Het Beleefde Genot v.z.w.**, Doornlaan 8, 8210 Zedelgem

Naam en voornaam.

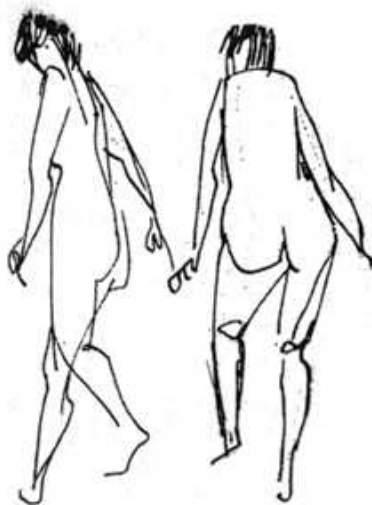
Adres

Telefoon

E-mail

is geïnteresseerd in de activiteiten van de Culturele & Literaire Kring **Het Beleefde Genot** en wenst een elektronisch abonnement op Toverberg.

(*) Je abonneren op een gedrukte versie is ook mogelijk door lid te worden van **Het Beleefde Genot**

HET BELEEFDE GENOT
CULTURELE EN LITERAIRE KRING